

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Egyes évre
Folyóvra
Negyedévre
Egy órára

10 — kr.
5 " — "
2 " 50 "
1 " — "

Egyes szám ára 4 kr.

Felelős szerkesztő: **KOHÁNYI GYULA.**
Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díj:

Hasznos petit sorért 5 kr. Nagyonb hirdetésre 10 kr. Hirdetéseket a kiadó szerinti jutányos áron vetetnek fel. Bonyolultabbaknál külön bejegyzéssel 30 kr.

Agrárius frázisok.

Debreczen, 1898. július 18.

A vám-ankét második napján felvonultak a magyar közgazdaság hamupipókái, az agrárius nagyurak és elkezdtek sopánkodni, hogy mi lesz a magyar buzával, ha bünt az önálló vámterület, — nem lesz aki meggye! Olyan nevetséges a kérdés, hogy nem térnénk vissza rá, ha itt Debreczenben is nem egy elámitott, elkábított fire nem akadunk volna — mióta ez a kérdés sürgős aktuális lett, különösen pedig mikor arról volt szó: részt vegyen-e a debreczeni gazdasági egyesület a függetlenségi párt által folyó évi szeptember 18-án tartandó általános népgyűlésen.

Odafenn a feleletet megkaptak már Komjáthy Bélától és Wekerle Sándortól, itt azonban kénytelenek vagyunk rá mi még ma is visszatérni, mert a Wekerle beszéde egyrészt hosszúságánál, másrészt különösen magas politikai tendenciájánál fogva nem lehet alkalmas arra, hogy széles rétegekben elterjedjen a nép között, a Komjáthyét pedig nem közölték egész terjedelmében a lapok, kivonatban pedig nagyon tömör arra, hogy általánossá lehessenek gondolatai.

Arról van ugyanis szó, mikor látja be már a magyar ember, hogy milyen badarság az, ha a gazda az iparost és

a kereskedőt folyton részint ócsárolja, részint irigylő helyett, hogy felvirágoztatni segítené üzletét. belátván, hogy minél gazdagabb, tehetősebb a magyar iparos, annál többet fog adni a magyar kenderért, lenért, az erdő fáért, a mezők nyájainak gyapjájért, a magyar marhák húzáért és bőréért s annál drágábban fogja megfizetni buzáját a kereskedő, minél inkább rajta van a magyar gazda, hogy a ő szomszédja bódoguljon s ne a bécsi gyáros. Ennek pedig csak egy módja van: az önálló vámterület.

Ha a magyar törvényhozás vámot fog vetni az osztrák ipar rongy termékeire, mindjárt fel fog lendülni a magyar ipar és kereskedelem.

Nézzünk csak körül itt a magunk körében!

Vajjon történt-e a debreczeni piacon az idén számbavehető ipari és kereskedelmi alapítás? Ugy-e bár nem. Egy keményítő gyárat akartak létrehozni városunkban, amely a környék gabonájának árát legalább 10 krral emelte volna, mert nem kellett volna a keményítő gyár emésztvén fel a helybeli lisztnek fel nem dolgozható termést, a Budapestre szállíthatás végett ügynököknek a vitelbérrel, 32 krral olcsóbban eladni bupapesti árfolyamnál. Egész Magyarország azonban a trüszti keményítőgyár plazstronjába van burkolózva!

Nézzük meg ellenben a törvényszék

kereskedelmi osztályának forgalmát, a folytonos perek, behajthatlan követelések s az egymásután gyorsan következő csődök hosszú sorozatát! Miért van mindez? Egy oka van, a közös vámterület, mert a régen megszilárdult osztrák ipar és kereskedelem az ő tőkájával, melyből bőven telik csábító hirdetésekre és vígégekre, (akiknek legnagyobb részét azonban a províziók által a magyar fogyasztók tartják el) elárasztja a magyar piacot s a magyar fogyasztó területet.

Ha már most felállítjuk a vámsorompókat 1899. január 1-sején, az osztrák áru rögtön megdrágul, s ezzel a magyar kereskedők készletére fog ráterni a közönség, — a kereskedelem egyszerre fellendül, a pénz megszapordik, kifizeti Aus triában árukért elvált kötelezettségeit s rögtön megrendelést tesz a magyar gyárakban, (amelyek léteznek már szép számmal, de ma csak tengődnek, azért nem is tudunk róuk) s azok az osztrákénál még a régi árak szerint is legalább a rövidebb szállítással olcsóbban fogják ugyanazt az árut szolgáltatni s az osztrák akkor már nem versenyezhet vele, mert megdrágítja a vám, — lassanként, sőt nagyon gyorsan odajutunk, hogy azz eddigi gyárak nem bírják ellátni a magyar fogyasztást; ennek tudatában azonban akkora már felépülnek az új alapítások, a melyek kegyeret fognak adni száz meg száz em-

Versek.*

Irta: **Gáspár Kornél.**

A tengerszem.

Bérczek közt fenyves arnykában,
Kicsiny tenger-zem áll magában.
Micsém tud léte nagy titkáról,
Sohase hallott oceánról.

Kristály a tükre, hó a habja,
Fodrat a szél se czirogatja —
Csend van körötte a vadonban,
Atlátszó színe m zduatlan.

De hogyha neha messze tájon
Vihar dühöng az oceánon
S hab habra tör vad tombolással —
Bús sejtélem száll rajta által.

Megrezdül rengve, ringatódzva,
Fő mormol mintha zugolódna:
Oh mért ilyen szűk sziklamedrem!
Hisz érzem, hogy nagyinak születtem!

A Milói Vénus.

Mit sem törődve földi zajjal,
Örökre hallgató ajakkal
Áll Hellasz remeke;

* Mutatványok szerzőnek most megjelent kötetéből.

Regés, homályos messzeségbe
Néz fénytelen szeme.
Sokan nézik meg elhaladva
S búsán sobajtanak:
«Oh mért vagy márvány, mért vagy halva
Tündéri nőalak!»

Csak egy szől hozzá esdő szóval:
«Ne kejl életre, meg ne szólalj,
Te megkövült regé!
Álmódjunk oly leket kövedbe,
Amely méltó bele!
Örök ssépség oltáraképen
Állj e világ felett!
Ne szólalj meg, ne élj közöttünk
Mulandó életet!»

«Ne halljuk meg, hogy ajkaidról
Csak hiúság es gyengesez szől,
Hogy gyaró vagy te is!
Hogy nincs lelkedben égi fenség,
Csupán kaczer s hamis!
Ne lássuk ab, mint száll a porba
Büvös tekinteted;
Hogy pillanatnyi semmiségek
Tötik be szivedet!»

«Maradj, maradj csak égi lénynek,
Márványba vésett költeménynek,
Álomszerű alak!
Hirdesd, hogy szépség s álmok nélkül
Létünk csak sivatag!
Ne szólj alá e bus világba,

Melyben csak szenvedünk!
Regéjl, regéjl a monda nyelvén
Örökre minekünk!»

Nagy-Bánya vidékén.

— A Debreczen eredeti tárczája. —

Irta: **Tassi Miklós.**

Ki látni, tanulni és gyönyörködni akar,
látogasson el Nagy-Bányára és vidékére. A természetnek oly pazar szépségével fog itt találkozni, minőt széles e hazában keveset talál. Az a vidék, mely a nemzet Tyrtaeusát, Petőfit elragadta, melyről annyi dalban emlékezett meg, laikus szemlélő előtt sem lehet érdektelen.

En már több ízben bejár am e vidéket, alig van zug, hova lábamat nem tetem volna mégis bizonyos kíváncsisággal s mérhetlen lelkesedéssel közeledem felé.

A szeled, lankás hegyoldal, a bükk-erdők titkos suhogá a, a távolról is óriásoknak látszó bérczek, a Guttin és Rozsály szikla csucskakkal mind-mind megbüvölik lelkemet és érezni vélem Pe őfi lelkesedésének nagyságát s nem pusztá szövirágnak tűnik előttem lelkesedésének kifakadása:

»De ha nem az Alföldön halok meg, ugy azt kívánom, hogy Nagy-Bánya kies völgyében temessenek el.« S szebb temetőt nem is választott volna magának!

bernek, akik ma éheznek és a hatalom szoczialistáknak nevezi őket; de im az éhezéből kenyérfogyasztó lett, a buza tehát megdrágul, — nem baj, van miből fizetni, hiszen ben maradt az országban az a sok pénz, ami eddig Ausztriába vándorolt...

De minden rázkódással fog járni... Megmondta Krisztus: »Mit félték kicsiny hitűek?« Wekerle hozzátette: a kereskedelmi szerződések 1903-ig vámmal sújtják Ausztria határainál is az orosz és román búzát, tehát rá van szorulva addig a mienkre, azontul pedig mi nem leszünk rászorulva Ausztriára!

BELFÖLD.

A jövő évi költségvetés. A Pol. Korr.-nak jelentik Budapestről, hogy az egyes szakminiszterek a jövő évi költségvetés összeállításánál tulságos követeléseket támasztottak s a pénzügyminiszter társait fölhitva, hogy a követeléseiket mérsékeljék. A pénzügyminiszter most tanulmányozza az előirányzatot. A hitelgények redukálásának tárgyalásáról egyelőre még nincs szó. A rendkívüli költségvetésekről szóló hírekkel szemben bizonyos, hogy a kormányzás egyes ágának expanziója csak a pénzügyi helyzet szigorú tekintetbevétele mellett jöhet számításba.

Bánffy báró Bécsben. A »Bud. Tud.« jelenti: A király személye körüli minisztérium ideiglenes vezetésével megbízott Bánffy Dezső báró miniszterelnök szombaton egy napig való tartózkodásra Bécsbe utazott, hogy a minisztérium folyó ügyeit elintézzze. Hefőn ismét visszatér a miniszterelnök Budapestre.

Ezzel szemben a »Berliner Tagblatt« ak ezt telegrafálja bécsi levelezője: Bánffy Dezső báró magyar miniszterelnök vasárnap Bécsbe érkezik, hogy Thun gróf osztrák kormányelnökkel a Magyarországgal való gazdasági kiegyezés tervezett keresztülviteléről tanácskozzék. Bánffy báró ugyanis kritikus helyzetbe került azáltal, hogy Thun gróf a kiegyezést Ausztriában a 14. §. alapján akarja keresztülvinni, Magyarországon azonban parlamentaris uton. Ez pedig — tekintettel a magyar kormányelnöknek a múlt év októbe-

rében tett kijelentéseire — nagy nehézségekkel járna s ez az oka Bánffy báró szorult helyzetének. Thun gróf Ischlből ma érkezett meg Bécsbe s délelőtti az ő elnöklése mellett minisztertanács volt.

Szentesített törvények. A hivatalos lap szombati száma közli, mint szentesített törvényeket:

A honvéd főparancsnoksági palota berendezésére, továbbá a budapesti honvéd-kórház és a váci honvédtuszártanya kiépítésére, valamint a honvédségi ruházat és felszerelés kiadására szükséges rendkívüli illetőleg póthitelről.

A lelkesi jövedelem kiegészítéséről. A szezadóról szóló 1888. évi XXIV. t.-cikk 3. §-ában, valamint a cukoradóról szóló 1896. évi XIX. t.-cikkben foglalt határozatok ervényének meghosszabbítása tárgyában.

A szezaforgalmi adóról. A cukor- és sörfogyasztási adóról és a borital adónak Horvát-Szlavonországekban leendő b-hozataláról szóló törvényeket. Ezek a törvények az Országos Törvénytar 8-ik számában, mint 1898: XIII., XIV., XV., XVI., XVII. és XVIII. t.-cikkben hirdettek ki.

A hivatalos lap tegnapi száma pedig az Országos Törvénytar 9-ik számában megjelent törvényeket közölte, — melyek szintén már szentesítették. Ezek a törvények a következők:

XIX. t.-cikk: A községi és némely más erdők és kopár területek állami kezeléséről, továbbá a közbirtokos-ágok, és a volt urberesek oszlatlan tulajdonában levő közösen használt erdők és kopár területek gazdasági ügyvitelének szabályozásáról.

XX. t.-cikk: Az 1895. évi XLVIII.-cikk egyes rendelkezéseinek módosításáról.

XXI. t.-cikk: A nyilvános betegápolás költségeinek fedezéséről.

XXII. t.-cikk: A pozsonyi m. kir. állami kórház kibővítéséről.

A vámankét.

(Harmadik nap.)

Budapest. jul. 16.

A mai nap az önálló vámterület híveie volt, kik az egész soron nagy diadalt arattak. Az eddigi közös vámterületi hívek felszólalásai után szinte örvendetes volt, hogy végre hal-

lottunk őszinte, hatásukban szinte frenetikus lelkesedéssel fogadott beszédeket, melyekből az önálló vámterület utáni forró vágy hangosan megszólalt.

Geléri Mór, az Országos Iparegyesület igazgatója minden tartózkodás nélkül mondta el véleményét azokkal szemben, kik még most is, a válság e tizenkettedik órájában elég könnyelműek a közös vámterület mellett kardoskodni. Ausztria a jövőben ismét csak kihasználna bennünket, ha a vele való jövő viszonyunkban ismét előnyököt biztosítanak neki.

Hasonló szempontból szolt a kérdésben Thék Endre, az ismert nevű gyáros, k gyakorlati tapasztalataival mutatta ki az önálló vámterület szükségességét és megmutatta a módokat is, melyek mellett ebben az országba a mezőgazdasági érdekeknek nyújtandó jogos védelem mellett fejleszteni lehetne iparunkat is, melynek minden előfeltétele: jó munkakerő, szorgalmas nép stb. ugyanis megvan a házában.

György Endre, általános theoretikus nemzetgazdasági fejtegetésekkel egy se meleg se hideg beszédben jelezte álláspontját a vám-tarifaj-vaslattal szemben, a melyet ő is csak megbecsülendő anyagnak, de nem használandó fegyvernek kíván tekinteni. Utána Sándor Pál a gabonakereskedelem szempontjából vett részt a vitában.

Komjáthy Béla volt a következő szónok, ki a legnagyobb nyomatékkal hirdette az önálló vámterület szükségességét. Allojalitásnak mondotta, hogy mindig a koronára való tekintettel hirdetik az eddigi állapot fenntartását, éppen az ellenkezővel mutatnánk meg igazán lojalitásunkat, mert ha erős ellentállást fejtünk ki Ausztriával szemben, akkor megvédelmezük a magunk erősségét és egy erős Magyarország a legbiztosabb támasza a trónnak. Erős ervekkel mutatta ki, mennyire van szüksége az országnak az önálló vámterületre és minden fegyverre, melylyel azt kivívhatja magának. Beszéde végen az önálló magyar bank felállítását is sürgette.

Utána Wekerle Sándor szolt fel, ki hosszu idő óta először vett részt ezuttal nyilvános vitatkozásban. Ezért beszédét nagy figyelemmel hallgattak, de a kik azt várták tőle, hogy mindenképpen a közös vámterület mellett fog állást foglalni, azok alaposan csalódtak. Wekerle erős szavakat mondott Ausztriának és ezek hatása nem fog nyom nélkül elvesz-

Valahányszor e vidéket látom, mindig szebbnek, bájlobbnak tűnik fel előttem. Az a kis patak, mely hangos csobogással tör magának utat a hatalmas sziklák közt, óriás folyammá változik szemem előtt: s az az egyszerű bányász nép, sápadt, vézna arczával, egy-egy Herkules, ki szembeszál a föld szellemével, hogy elrabolja tőle kincsét, aranyat, ezüstöt, hogy hibort, barsunyt vásárolhasson a kenyelem páraán bajázkodó ember. Az a kis ház, ott a hegyoldalon, fehér falával, zöld zsaluival, többet ér nekem, mint a nagy városok tornyos palotái, mert abban az egyszerű becsületesség, romlatlan erkölcs s tiszta valóság honol.

Boldog nép, mely e vidéket lakja. Szegény, de becsületes. S nem is lehet masképen. Aki a természet fenséges templomában jár minden nap, kit a madárdal, csobogó patak, ezek nyúó bérczek tanítanak Isten tiszteletére az nem lehet gonosz. Minden szónál hangosabban beszélnek a természet a kötsái s az egymásra halmozott sziklák örökké hirdetik: hogy él a Ur, ki n a g y é s h a t a l m a s!

A dezi országot mentén, árnyas falkövében van egy régi kut, az u. n. Bodon kut. Emelkedett helyen, a várostól min egy negyedóranyira fekszik. E helyről a vidéket egész be lehet látni. Kirándulók nem igen keresik fel e helyet, pedig jól tennék, ha először innen gyönyörködneek az elbök taruló panorámában.

Dényagatra egész a Sz. váraljai hegyekig,

északkeleten pedig Felső-Bányaig lehet látni szép derült időben s a két világos táj közt hatalmas iv húzódik az erdőkoszoruzta hegy O dalain fehér hazak villannak elő a fák lombjai közül, alattok patak kanyarog ezüstös hullamaival, itt-ott egy-egy falu karsu tornya látszik napfényben fűrdőve.

Nagy-Bánya előttünk terül. A ref. templom, a régi Szt. István torony, a kath. templom, a főgymnasium tisztán bontakoznak ki a tarka színvegyüetű házak közül. A város háta megett a Virag és Kereszthezy, mint hatalmas bástya, emelkedik erdőkoszoruzta ormaival s gyümölcsös lejtőivel.

Körüünk csend van. A játszi szellő enyhítőleg csókdossa arczainkat, a patakokon járó érczuzók dübörgését, mint lagy méhdongást hozza füleinkhez.

Fáradságunkat bőven jutalmazza a vidék szép-ége.

Most tekintünk be a hegyek közé. Mindjárt a hegyek lábánál megálit bennünket a »Széchenyi liget«. Árnyas faival, tarka virágaival hivogatólant felénk s mi bejárjuk a tekervényes utakat, gyönyörködünk a sudar fnyökben s a nyilegyenes ut mentén emelkedő sudar »Gyertyánfak« árnyékában emelkedni érezzük mellünket f-szúlni izmainkat s önfelédten szívjuk a »Hársfak« viragaitól balsamos levegőt.

Ott állunk a »Jókai domb« tetején. Előtünk a város, távolról Erdőszáda karsu tornya látszik, mig Koltót eltakarják szemünk elől a tölgyek.

E dombrol két völgybe szállhatunk, u. m.: a veresvizi és fokhagymás völgybe, mig a Szt. János völgyet a Kereszthezy 350 méter orma zárja el tőlünk.

E három völgy az, mi a kiránduló előtt Nagy-Bánya környékén vonzerővel bírhat.

A Szt. János völgyben megláthatja a köfjést, a veres vízben bányat-lep kinálkozik a megtekintésre.

Legszebb s legtanuságóabb a »fokhagymás.« — Nevét a rajta átfutó pataktól vette. Keskeny völgy, csupan az ut s a patak fér meg benne. Kétfelől szőlővel s gyümölcsfával borított hegyoldal. Itt-ott kiszélesedik a völgy, puha pázsit varja az elfaradt utast, másutt kiváló sziklák, mint megannyi padok, távolabb a sziklás oldalon vad viragok ezernyi serege közt szamóca piroslík s itt is, ott is hús forras sör elő üdítő csapjeivel frissíteni az eltikkadt szemlélt.

E völgyet sokan látogatják.

S a kik itt megfordultak sohasem feledik el a latottakat. Van itt fürdő is, igaz ugyan, hogy kezdetleges még, a fürdőző közönségnek semmi kényelmet nem nyújt, de kenes vasas vize sok rheumatikus betegnek adta vissza már egész-égét. S pár év múlva a mostani kunyhó helyett modern épület fog emelkedni, s tul a patakon elterülő árnyas völgyet setányok fogják atszelölni s a madarak ércsében majd vig muzsika hangok elegyednek.

E völgy mentén haladva egy és fél órá gyaloglás után eléri az ember a »Pátfői tornyát«. Egy év óta áll fenn ez épület, a nagy költő emlékének szentelve. Egy domb tetején

ni. Elítélte azt az agitációt, melyet Ausztriában Magyarország ellen folytatnak és azon hangot, melyet Ausztriában országunk ellen használnak. Ha nálunk próbálnának ilyen hangon agitálni egy ország ellen, bizonyára mindjárt jelentkeznenek azok a diplomáciai ügyvivők, kik figyelmeztetnének a nemzetközi illemszabályok megtartására.

Magyarországon is — ugymondá — jelentkeznie kellene annak a diplomáciai ügyvivőnek, aki figyelmeztetné Ausztriát az illemszabályok megtartására.

Percezekig tartó éljenzés követte a szavakat. Wekerle Sándor torábbi fejtegetéseiben kijelentette, hogy a magyar mezőgazdaságnak nyújtott eddigi védelmet elegendőnek tartja. A kérdés megoldásánál figyelemmel kell lenni szociális kérdésre is, főleg arra, hogy a negyedik rendnek, mely a politikában behocsátást kér; kellő védelmet nyújtunk. Öngyilkosság volna, ha lemondanánk iparunk fejlesztéséről, de ehhez nem kellene pusztán a vámok, hanem előkészületek kellene más téren is, főleg az ipari szakoktatás terén. A kereskedelem önállósítása és nemzeti kezébe juttatása egyik főkélléke iparunk önállóságának. Ő nem fél attól, hogy Ausztria ellenünk harci vámkokat léptetne életbe. 1903-ig semmi esetre sem kell ettől tartani, mert addig megvédelmezzük bennünket nemzetközi szerződéseink. Őt egész multja a vámközösséghez fűzi, de azért nem tartózkodna attól, hogy ne mondja el az egész ország előtt a Pater peccavit, ha belátná az önálló vámterület egítő szükségét. Ez e pillanatban még nem következett be. Itt is, Ausztriában is érezik a vámközösség fentartásának szükségét és ezért a kormányzati bölcsesség kridájának kellene bekövetkezni Ausztriában, ha nem tudnának odaát érvényt szerezni két nemzet öhajtatásának. Ez azonban nem zárja ki azt, hogy Magyarország ipari védelmére már most is ne alkalmazzon valamely közben-só vámvasalat, vagy ehhez hasonló védelmi eszközt. Vegül lelkes himnuszt mondott a munkának, melyben részt kell venni mindenkinek ez országban hogy Magyarország iparát megteremtjük.

Wekerle nagy hatással fogadott beszéde után az elnök mára berekesztette a vitát, jelezve, hogy hétfőtől kezdve délutanonként is fog ülésezni az ankét.

két völgy összeshögéljében bükk-erdőkkel borított hegyektől körveve, emelkedik a kihajlék. Előtte tisztas tér, százasos bükk árnyában mészkő rakásba foglalt márványlap, melyen Nyírő Sándor volt városi főügyész következő emléksora olvashatók:

»Petőfi tanyája soh'sem volt e hajlék,
Nagy nevének e lak csak parányi emlék;
Am megjegyezi róla minden ember öltő:
Hogy e tündér völgyben megfordult a költő.»

A nemzeti kegyelet hozta tehát létre a lakot! A halhatatlan költő iránt érzett határtalan tisztelet sagarzik itt le minden faról, minden viragról. Áldozó oltár ama mészkő, hova a nemzetiségek közé fészkelte magyarság lelke adóját rakja le a megdicsőült magyar tanos szelleme előtt.

Az épület fel van szerelve mindennel. Konyhai felszerelés, asztalok, székek, egy mosdó készlet mind mind feltalálható s a kirándulók frissen főzött eledehez juthatnak nagyon könnyen s igen olcsóért, ha az egész napot a vidék megtekintésére szentelik.

S meg is érdemi. Látnivaló bőven van. Turista gyakorlatokat lehet végezni a hegyeken, a fa-cusztató érdekes jelenség az alföldi ember előtt, míg alig fél órai menés után a »Pestyőre« ezer méternél magasabb csúcsáról gyönyörködhetünk a vidékben.

Lenne a völgyben a tanya környékén, pala retegek állnak ki a hegy oldalból. Letörtem egy darabot, eltettem emlékébe; — kis lányomat e táblán fojom irni tanítani! Lehet, e követ a nagy költő meg is érintette s belőle az ő lángoló hazaszeretete sugarzik!!

KULFÖLD.

Teljes kudarcz. Kudarczot vallott Thun gróf béki terveivel az egész vonalon. Az új osztrák miniszterelnök már nyilván le is mondott arról az optimizmusáról, hogy a nyelvrendeltek visszavonása nélkül sikerül majd helyreállítania a parlamenti rendet.

A németek kipróbált szolidaritásával szemben Thun gróf csak két eszközhöz folyamodhatik: vagy visszavonja a nyelvrendeleteket, vagy az abszolútizmus fegyverével el. Tertium non datur.

Szombaton d. e. Thun gr. elnökle alatt miniszteri tanács volt. A tanácskozás fontos sága mellett az a tény szól, hogy R u b e r igazságügyi miniszter fűződését megszakítva, Bécsbe érkezett és a miniszteri tanácskozásban részt vett. Hir szerint a tanács abban alapodott meg, hogy utolsó kísérletképpen a reichsrathot még egyszer és pedig valószínűleg szept. elejére egybe hívják. Mint Gráczból jelentik, a Szlovenszky Narod bécsi értesítése szerint a kormány most egyelőre eltekint attól, hogy nyelvtörvényt a 14 § alapján oktroálja, mert a német pártok klub elnökei e javaslat alapelveit elfogadhatatlannak jelentették ki és így a kormány arra a meggyőződésre jutott, hogy az oktroálás csak újabb izgatásoknak nyujtana tápot.

A 14. §. magyarázata. A Brünben megjelenő Lidové Noviny című újságban Stranzky dr. reichsrathi képviselő vezércikket ír H a t m o s t ? címen. A mostani politikai helyzettel és a Magyarországgal való gazdasági kiegyezéssel foglalkozik és azt iparkodik kimutatni, hogy a 14. §-ban semmi iparparlamentaris és alkotmányellenes dolog nincsen, mert a 14. § alapján foganatosított intézkedéseket bizonyos meghatározott időn belül a parlament elé kell terjeszteni jóváhagyás végett s ha ezt a jóváhagyást a parlament megtagadja, az intézkedések azonnal hatasukat veszítik. A 14 § tehát nem foglal magában abszolútisztikus elemet. Banffy báró magyarázta a § értelmét a magyar parlamentnek és ezzel egyszerűen kiragadta az obstrukció kezéből a legélesebb fegyvert.

Osztrák iparosok a magyar vámtarifáról. A bécsi Wage című heti folyóirat a magyar vámtarifa megjelenése alkalmából közli egy osztrák iparos, egy gabonakereskedő, marhakereskedő, szővőgyáros, ruhakereskedő, bankár és last non least szállodás véleményét a magyar vámtarifa felől. Szinte természetesen, hogy valamennyi kigyót-békát kiált erre a javaslatra és mind abban a meghatározó egyöntetű véleményben van, hogy az autonóm magyar tarifa csak Magyarországnak ár. Az illető lapban közölt vélemények azonban nem nélkülözik a komikumot sem. Különösen az ismeretlen szállodásé, ki a Bécsből Magyarországra felé özőnlő idegenforgalom szempontjából mondja a magyar vámt Magyarországra nézve károsnak. És itt panaszosan felkiált: »Vege van már, sajnos, annak az időnek, amikor magyar gavalérok Bécsben csak úgy dobaldóztak a bankjegyekkel! Ejb, ejb, hat ezért faj olyan nagyon a magyar vámtarifa. Még sem hittük, hogy az osztrákok annyira nem tudják palástolni igazi érzelmeiket.»

Zola újabb levele.

Az »Aurore«-ban Zola Emil újra megszólal a Dreyfus-ügyben. Levelet intézett Brisson miniszterelnökhöz, a mely a következőképen szól:

»Brisson ur! Őa megtestesítője volt a republikánus erénynek és szimboluma a polgári erkölcsnek. S most közvetlenül belesik ebbe a monstruozus ügybe és morális szueverenitása oda van. Őa sem más, mint tévedő kompromittált ember. A mióta az ország igazságszolgáltatásához tartozom, hallgattam, de ebben az órában jajkiáltások törnek elő. Az áldozatok mily hekatombainak kell még áldozatátul esniök, mielőtt az igazság fölemelkedik e megtizedelt országban? Állandó kérdésém az, hogy lehet, hogy ez, vagy az anél-

kinek az intelligenciáját, akinek a szívét ismerem, nem tart velünk az igazsággal es joggal? Olybá tűnik fel, mintha az ember ettől az esztől veszthetné el. Őa úgy tudja, mint én, hogy egy miniszterium nem állhat meg, amíg a Dreyfus-ügy jog szerint el nincs intézve. Rothadóban van valami Franciaországban. A normalis élet nem kezdődhetik addig, amíg a tisztítás munkájához hozzá nem fognak. A kormány, amely a reviziót megcsinálja, az lesz a nagy kormány, az lesz a kabinet, amely életben marad. Őa maga gyilkosságot követett el, amikor azt hitte az első napon, hogy hosszú kormányzásra rendezhette be magát s még szomorubb, ha legközelebb bukni fog ebben a kalandban, el fogja veszteni politikai becsületét. Én csak őnt féltém s nem gondolok alárendeltjeire, a hadügyi és igazságügyminiszterekre, akiknek felelős főnöke őa. Borzalmas színjáték: egy erény vége. Ez az összeomlása egy férfinak, akitől egy közársaság az illuzióját tett: függővé, akit nem tartottak képesnek, hogy az igazságügyének árulója lesz, aki abban a pillanatban, amikor urrá lett, megengedi, hogy szemelattára gyilkolják meg az igazságot. Őa az eszményt ölte meg, ez bűn és őa bűnhődni fog. Nézzé csak, milyen nevétséges vizsgálatot tört őa! Azt hittük, hogy a Dreyfus-ügyet szigoruan kifürkészük, minden bizonyító okmányt megvitattunk, megvizsgáltunk, de nem így történik! Arra szoritkoznak, hogy az okmányokban nem az igazságot keresik, hanem azokat a bizonyító dolgokat, amelyek legalkalmasabbak az igazság legyőzésére. A meányiben a legeggyűgyűbb szellemekre gyakorolnak befolyást. Mily szánalmas eredmény! Az őa három okmányát ősmertük; ezek a legesetlenebb, legszemtelenebb hamisítványok, amelyekkel csak a legnaivabb embereket lehet becsapni. Ha elgondolom, hogy ezeket a monumentális misztifikációkat egy tábornok adta elő az esküdteknek, hogy akadt egy hadügyminiszter, aki az emelvényen felolvasta és egy k-mara volt, amely ezeket Franciaország minden közöngében kifüggesztette, megáll az eszem. Nem tartották azt lehetségesnek, hogy a politikai szenvedély az értelmet annyira össze tudja zavarni, hogy egy oly okmányban bármily csekély hitelt is adhatnak, amely egy hamisító műve, aki kineveti a világot. A pör reviziója e'kerülhetetlen, miután az ítélet alaki törvélytelensége bizonyítva van. Őa, Brisson ur, úgy ismeri a dolgot, mint én. Mindent tud és csodálkozom, hogy őa, anélkül, hogy be'zadna, meghallgathatta hadügyminisztereinek szenvedélyes magyarázatait. Kinos nekem azt hinni, hogy őa oly kevésbé intelligens volna, Dreyfus ártatlanságán a legesekéybb árnyékot látni, hogy őa az igazságot feláldozza és a hazugságot szükségesnek tartaná, hogy Franciaországot megmentse. Ez még nagyobb sértesnek látszik előttem.

Őa az országot egyenesen nevétségesé teszi.

Nemcsak ellenségünk, Németország mulat rajtunk. Nagy szövetségünk: Oroszország is jól van informálva és Dreyfus ártatlanságáról meg van győződve. Szolgálatot tehetnének nekünk, ha megmondanának önnök, mit gondolnak rólunk Európában. Beszéljen csak külügyminiszterével. Az megmondhatná önnök azt is, mily új dicsőséget gyűjtöttünk Picquart ezredes újabb üldözötésével. Egy igazságos ember tisztelettel kéri őa, gyujtson világosságot. Őa azzal felel, hogy pörbe fogja egy régi vad miatt, amelynek együgyűséget az utóbbi tárgyalás bebizonyította. »Te utamban vagy, tehát elnyomlak!«

Azt hiszem, a képmutató szemérmelenségnek a történelemben nem találjuk mását. Azután Zola Dreyfus állítólagos vallomására ter át és így folytatja:

»Istenem, nem ismeri őa a Dreyfus fog-ságáról szóló valódi jelentést? Viselkedését lefokozásánál és nem ősméri a leveleit? Ne tudok ezeknél beszédesebb, meghatóbb képet! Oszlopok fognak ezek maradni, amikor a mi műveink talán már elenyésztek. Az ember szívenedés zokogásai ezek. O'vassa el ezeket a leveleket családi tűzhelyének langjában és könnyben fog ázni a szemé. És komolyan

akarnak beszélni egy férfi vallomásáról, aki soha sem szűnt meg ártatlanságát hangoztatni. Ezzel a vallomással a vidéki népet arra akarják bírni, hogy így kiáltson fel: »Mit untatok bennünket Dreyfusotokkal? Hisz az áruló mindent bevallott! Ilyen kísérlet rosszakaratu. A falakra hamisítványokat és együgyűégeket ragasztat ki.«

Azután így fakad ki Zola:

»Nos, miután ily nyugodtan csevegünk, Brisson ur, megmondhatom önnek, hogy élénk kíváncsisággal gondolok rá, mi módon fogja ön az egyéni szabadság tiszteletét a törvény előtt megvédelmezni?»

Jövő hétfőn, a mikor Versaillesban pörömet fogják tárgyalni, kérdezze ön meg Blanc rendőrfőnököt, hogy honnan kerültek elő azok a hordák, a melyek a tüntetésemet rendezték első pöröm alkalmával, honnan azok a banditák, akik halállal fenyegettek a vádlottat, aki hazája törvénszéke elé állni volt menendő. Ő majd megmondja önnek, hogy mennyit fizettek ezeknek az embereknek; majd felvilágosítja ön arról, hogy a klerikális körök mennyire érdeklődtek a kihágások iránt. Majd meggyőződhetik ön akkor, hogy arról van szó, hogy az egész világot rászédjek, hogy Franciaországot megcsalják. Minő terve van önnek hétfőre, hogy a barbárság ezen színjátékjai meg ne ismétlődjenek, a melyek Franciaország szégyenét kepezték?»

Zola így fejezi be: »Én megértem, hogy önök között nincs egy sem, aki életét, vagyonát feláldozná az igazság és a jog győzelméért. De becsüvagyó férfiak vannak környezetükben. Hogy lehet az, hogy ön elteveszti játszmáját? Hányan vannak önök között, a kik a köztársaság elnöki székére pályáznak? Harom év mulva önök közül senki sem fog az Elyseébe bevonulni. Csak az a férfi ülhet az elnöki székbe, aki visszaállítja nálunk az igazság és jog kultuszát a Dreyfus-pör revíziója által. Harom év mulva Franciaország vagy halott lesz, vagy olyan férfi fog az élén állni, aki helyreállította a nemzet bekéjét. Mindazok, akik a megsértett emberiség, az elnyomott jog ellen foglaltak állást, mind összezuhanva fognak a földön fetreneni. Ámaik el fognak roppenni. Valahányszor önök közül látok valakit, amint enged az örültség iorgoszelének, a mint bepiszkolja magát a Dreyfus ügyben, abban az ostoba hizemben, hogy becsületes tervek szerint működik, mindannyiszor azt gondolom magamban, hogy: ime ismét egy, aki nem lesz a köztársaság elnöke.«

Párisból írja — tudósítónk: Hétfőn kezdődik Versaillesban a harmadik Zola-per. A tárgyalás csak rövid lesz. A védők ismét a tárgyalás elhárítását fogják indítványozni és a tárgyalás megtartása ellen jog kifogásokkal fognak élni, hogy további akciójukra biztosítsák maguknak a teret. Ha a törvénytselek nem ad helyt a védők kérelmének, akkor a vádlottak elhagyják a termet és elmakacsoltatják magukat, mikor aztán a semmitőszeké lesz az utolsó szó. George Clémenceu a ki mint az Aurore védője fog szerepelni, hétfőn mindeesetre beszélni fog. A Zola-pör most nem lépezi többé a Dreyfus akció közepontját. A döntő tényt annak a vizsgálatnak eredményétől várják, melyet Bertulus Esterházy ellen folytat.

Az egész ügy, mint egy a vizsgálatba beavatott személy beszéli, e kis szó »demidien« törül jorog, mely abban az Esperanza aláírásu aviratban előfordul, melyet állítólag Esterházy gyártott. Ugyanaz a személy, ki az Esperanza aláírásu táviratot inspirálta és aki Esterházyval közölte, hogy a valódi táviratban a »demidien« gunynev fordul elő, volt a szellemi szerzője annak a levelezőlapnak is, melyet Schwarzkoppennek tulajdonítanak és a mely bizonyíték gyanánt szolgált Dreyfus bűnössége mellett.

Csak Cimonges kisasszony, Picquart és a vezérkar fekete kabinetje, mely Picquart leveleit felbontotta, leiratokat vett róluk, sőt egynémelyiküket meg is tartott, ismerték ennek a névnek használatát abban a bizonyos

levelezésbe. Hogyan nyert erről Esterházy tudomást? A feleletet e kérdésre a Bertulus által vezetett vizsgálat fogja megadni. Ez lesz a kulcsa az egész ügynek. A Zola-per ezt a leleplepést nem hozhatja, erre nem ez a per van hivatva. Az egész ügy messze túlnőtt a Zola-peren.

Táviratok.

Kréta sorsa.

Budapest jul. 18. A Debr. ered. táv. Anglia, Francia Olasz és Oroszország képviselőinek tegnap tartott ülésében elfogadják a Kréta szigetén levő tengernagyoknak javaslatait.

Elítélt lázadók.

Budapest jul. 18. A Debr. ered. táv. Andieshamból jelentik: (Oroszország) Tegnap a katonai tanács a Eerghanai lázadók felett ítélkezett. A 48 vádlott közül 45 kötél általi halálra ítéltetett, azonban 34-nek úgy bírlék, az ítéletet 20 évi fogságra fogják változtatni.

Vilmos császár Norvégiában.

Bupadest jul. 18. A Debr. ered. táv. Drontheimból (Norvégia) jelentik: Vilmos császár tegnap este 48 német és 40 angol kadétet egy pohar borra a »Hohenzollern« hajóra meghívott. Ma a német császár ebédre az angol tengernagy vendége lesz.

Ferdinánd utja.

Budapest jul. 18. A Debr. ered. táv. Exinogradból jelentik: Ferdinánd fejedelem, a fejedelemné, ugyszinte Boris herceg a miniszterelnökkel és a hadügyminiszterrel — Odesszába utazott.

Budapesti áru és értéktőzsde.

— Reich Jenő és Társa jelentése. —

Távirati tudósítás.

jul. 18.

Határidőüzlet.

Zárul 1 órakor.

Buza őszre	8.39
Tengeri júliusra	4.22
» augusztusra	5.14
Rozs őszre	6.55
Zab szeptemberre	5.59

Értéktőzsde.

Zárul 1 órakor.

Oszt. hitelrészvény	359.80
Magyar »	384.90
Államvasuti	369.10

HIREK.

József főherceg Debreczenben.

Szerdán, f. hó 29-án este érkezik városunkba a magyar királyi család egyik legnépszerűbb tagja: József főherceg számára a Bika szállodában készitettek csinos lakosztályt.

A főherceg tudatta a honvédség parancsnokával, hogy megérkezésekor minden hivatalos fogadtatást mellőzni kíván. Ezen leiratot a honvédség a városi tanácsnak is megküldötte.

A hivatalos fogadtatás így természetesen elesik.

A város ötfogatu diszkocsija fogja a főherceget az állomástól behozni.

József főherceg a honvédség fölött tart szemléti ittléte alkalmából.

Daczára annak, hogy a főherceg mellőzni kíván minden hivatalos fogadtatást, az általános szeretet, melyet József főherceg iránt a közönség érez, érvényre fog jutni és a város ötos fogatan zászlók alatt, eljenrigdaltól kísérve vonul be a legnépszerűbb főherceg Debreczenbe.

* **A magántanfolyam.** Tíz nappal ezelőtt egy felhívást bocsátottam közre, amelyben arra szólítottam fel a debreczeni szülőket, kiknek IV. gimnáziumot végzett fiai vannak, és azok az ev. ref. főgimnázium V. osztályából kizsoruáltak, hogy jelentkezzenek nálam s ha elegen lesznek, itt helyben az V. osztályból magántanfolyamot nyitok. — A felhívás nem vezetett eredményre, amennyiben alig 2—3 szülő illetve tanuló jelentkezett. Nem keresem, ki vagy mi ennek az oka, a bizalom hiánya-e személyem iránt, vagy egyéb, elég az hozzá, hogy a dolog nekem nem sikerült s így visszaadom a jelentkezett szülőknél ígéretüket s kívánom, hogy vegye a dolgot a kezébe más s az legyen szerencsésebb nálam. Debreczen, 1898. július 18-án. Kohányi Gyula, a »Debreczen« felelős szerkesztője.

* **Népiskoláink jövője.** Az elemi iskolák tovább fejlesztésének nagy fontosságu ügyében új vegyes bizottság kiküldeset kezdeményezte az ev. ref. presbyterium s e bizottság tagjaiul a presbiterium elnökeink, Kiss Áron püspök és Simonffy Imre polgármesteren kívül a következőket választotta meg egyházi részről: Némethy Lajos, Kiss Albert, K. Tóth Kálmán, Dicsőfi József, Mitrovics Gyula lelkészeket, Szinay Gyula, Sz. Szabó László, Kovacs József, Toth Bela, David Mihály és Jeney Miklós presbitereket és az egyháztanács főjegye. A város tanács a júliusi közgyűlésen a város képviselőiként a polgármesteren kívül ugyancsak 12 tagot ajánl e bizottságba, névszerint: Komlóssy Arthur főjegyzőt, Bészler Károly, Roncsik Lajos tanácsnokokat, Abraham László t. főügyészt, Szabó József főszámvevőt, Aczél Géza főmérnököt: Lengyel Imre, Zador Lajos, Miskolczy Jenő és Jóna Dániel városi bizottsági tagokat. A tanács kikötendőnek tartja, hogy a vegyes bizottság tagjaiak nyilatkozzai a városra nézve kötelező erővel nem bírnak s minden megállapodás a közgyűlés jóváhagyása alá t rjesztendő.

* **A miniszter jóváhagyása.** A belügyminiszter július hó 9 iki kelettel Debreczen sz. kir. város törvényhatósági közgyűlésének ama határozatát, melyel Aron Miksa tulajdonat képező házat és hozzátartozó 6 hold szántóföldet 70.000 forintért megvette — jóváhagyta.

* **Félbehagyott építések.** Egy hét óta sem az álamási postapalotán, sem a gázgyár melletti vasúti feljárón nem dolgoztatnak a vállalkozók. A nagy erővel megindított munka varatlan félbehagyásának kétféle okát emlegetik. Egyik verzió szerint azért szüntették be a munkát, mert a felújítót nem Varga utca végéig, hanem Várud-utca folytatásában, a gázgyár nyugoti oldalán építik fel. Utánna jártunk a dolognak s arról győződünk meg, hogy az eredeti terv ilyen megváltoztatásáról most már szó sem lehet — bár mint halljuk — a néhány nappal ezelőtt Debreczenben járt Ládviigh Gyula m. á. v. igazgató előtt ezt a forgalmi szempontból előnyösebb alterentivat csakugyan fölemlítették. A munkálatok igazi okát a másik verzió találta el, mely szerint Stegmüller debreczeni és Grünhut kassai vállalkozókkal kötött szerződések jelenleg csak 6 általuk van aláírva: a m. á. v. igazgatósága pedig késik az aláírással, — miután a kereskedelemügyi miniszter a szerződéseköt meg nem hagyta jóva. Addig pedig óvatosságból sem folytatják a vállalkozók a munkát.

* **Alapítvány a kórháznak.** Néhai Jámbor Mihály h.-samsoni orvos több rendbéli jötekonyczébu alapítványai közül egy 200 frtos a debreczeni kórháznak jut. A kórházi bizottság tegnap ezen alapítványra nézve úgy rendelkezett, hogy mindaddig tőkésítsék, míg annyira nő, hogy kamataiból egy betegágy fenntartható. Az alapítványt külön kezelik »Jámbor Mihály alapítványa« név alatt.

kifizetik s az előleg és a szállítandó termény értéke erejéig váltót vesznek vagy a kisgazdával általa nem ért okiratot állítottak ki. Ezen üzelmek igen sok keserűség okai, sőt nem ritka esetben egyes kisgazdák tönkretűnését is eredményezik. E visszaélések meggátolása céljából felhivatnak a kisgazdák, általában pedig a termelő közönség, hogy ha a vetelügylet az uzorakölcsön elpalastolására használtatik fel, uzoravétség czímen az ügy-
nők ellen a kir. bíróságnál feljelentést tegyenek. Az 1883 évi XXV. t. cz. 10 §-a szerint pedig a közg. bizottság felterjesztésére az igazságügyminiszter ur elrendelheti, hogy az uzoravétség miatt az eljárás hivatalból indíttassék meg, mely körülményt szintén ajánlom a gazdaközönség figyelmébe. Debreczen, 1898. július 9. Debreczen sz. kir. város rendőrfőkapitánya.

* **Székely fiúk mint iparinasok.** Az iparoskör az alábbi felhívást adta ki: A marosvásárhelyi ipar és kereskedelmi kamara a miniszterium támogatása mellett nagy tevékenységet fejt ki arra nézve, hogy a Romániával határos székelyföldi legalább elemi iskolákat jó sikerrel végzett szegényorsú fiúkat, az ország különböző vidékeire mint iparos tanoncokat helyezze el, hogy belőlök derek jó iparosok nevelkedjenek, más részről pedig a Romániába való kivándorlástól a hazában vissza tartassanak. Ilyen fiúk már többen helyeztettek el Debreczenben is az iparos kör közvetítése mellett s mondható, mindannyian jóra valóknak bizonyultak. Most augusztusban ismét helyeztetnek el ilyen fiúk. Azért feleltem azon jó módú helyi iparosokat, kik ilyen székely fiúkat tanoncokul felvenni óhajtanak, hogy ebből óhajukat nálam legfeljebb augusztus 10-ig bejelenteni sziveskedjenek. Debreczen, 1898. július 15. S e r l y E d e i p. kör elnöke.

* **III-ik Béla sirja.** A műemlékek országos bizottságán k szombatdelutáni ülésén bemutatottak III-ik Béla király és neje Antiókai Anna síremlékének teljes gipszmintáját. Az emtek fehér kőből faragott szarkofág a királyi pár alakjával s a fehérvári sírban talált tárgyak deorborművével. A királyi pár előtt a bátorság szimbóluma, az oroszlan hever. A szarkofág fölött fehér kőből faragott díszes baldakin emelkedik, melynek közepén a Messias alakja látható. Jobbról és balról a negy evangélista szimbólumával a sassal, ökörrrel, oroszlanal, angyallal. Ez alatt a 12 apostol alakja áll. A síremléket a szentharomság kaplona nyugati falában helyezik el. Az alakok mintáját Mikula Ferencz akadémiai szobrász festette.

* **Végtárgyalások.** A jövő heti bűnügyi végtárgyalások a következők: Jul. 18-an, hétfőn: özv. Nagy Mihályné ellen lopásbűntetteért, Bekési Mihály ellen közveszélyű vétsegeért, ifj. K. Nagy Imre ellen ragalmásás vétsegeért, Sipos Albert ellen hamis vad és ragalmásásért. Jul. 21., Csütörtökön: Tóth József ellen lopásvétsegeért, Székely Karoly ellen hatóság ellen erőszakért, Varga István s társai ellen zsarolás vétsegeért, Racz József ellen sikkasztásért. Ugyanaznap meg ítélet-hirdetéseket is.

* **Suprema lex regis voluntas.** Berlinből jelentik a következő érdekes esetet: Nemrégiben Vilmos császár Potsdomban a tiszti iskola növendékeihez beszédet intézett, a melyben többek közt panaszképp azt emítette, hogy öt trónraépésekor sokfel-keppen felre-
értették. Való igaz, hogy a császarnak már több kijelentését, nyilatkozatát felreértették és felremagyarázták, például ezt a mondatot is: Suprema lex regis voluntas, azaz: A király akarata a legfőbb törvény s éppen erre a mondatra nézve eslatkoznak leginkább a kik a császár intenczióit felre magyarázzák. A Kölnische Volkszeitung ugyan is egyik minapi számában írja erre vonatkozólag a következő esetet:

Vilmos császár Münchenben való tartózkodásakor a bajor regens-herczeg megkérte, hogy jegyezze be a nevet az ugynevezett Araay Könyvbe. A császár vonatkozott s azt hajtagatta, hogy az a könyv csupán a bajor királyi család tagjainak neve szá-

mára való, őt, a H o h e n z o l l e r n t, tehát nem illeti ez a megtiszteltetés. A mikor aztán Luitpold herczeg egyre jobban kérte a császárt, ez mosolyogva mondotta:

— A mint akarod, — itt te vagy az uralkodó és a saját országodban engedelmeskedni tartozom neked. S azzal erős vonásokkal bele írta a könyvbe:

Wilhelm I. R.

Suprema lex regis voluntas.

* **Köszönet.** A debreczeni m. kir. dohánygyári munkások által 1898 július 9-én a nagyerdei Dobos pavillonban megtartott nyári táncmulatság alkalmával felülfizetoi szívesek voltak: Szent-királyi Tivadar, Tóth Gyula urak és a légszeszgyári igazgatóság 10—10 frt, Kohn Samuel ur 5 frt, Balás Ödön ur 4 frt, Debreczeni Lajos és Ganofszy Lajos urak 3—3 frt, Boldog István, Rex József, Glück Géza urak és özv. Rosenberg Albertné 6 nagysága 2—2 frt, Rankai József, Kántor József és Boxberg Simon urak 1—1 frt, — összesen 56 frt. A jótékonyczéla adományozott összegért a betegsegélyző pénztár nevében hálás köszönetét nyilvánítja. Debreczen, 1898. július hó 12-én. A rendezőség.

* **Köszönetnyilvánítás.** Lesújtó bánatunkban, a mely bennünket férjem néhai Margittay Sándor váratlan halála folytán ért jólesőéig tapasztaltuk az elhunyt iránti és az irántunk nyilvánult közrészvételt. Fogadják mindazok, kik szív sebünk fájdalomnak enyhítéséhez hozzá járultak, fájzsiote és hálás köszönetünket. Özv. M a r g i t t a y S á n d o r n é és gyermekei.

A háboru.

Debreczen, július 18.

Spanyolországban felfüggesztették az alkotmányt! A legyőzött Spanyolok személyes jogni mártól fogva otthon sem részesülnek többé semmiféle törvényes védelomben. Cavite eleste után az ostromállapotot hirdették ki az országban, Santiago meghódolása után pedig az alkotmányos garanciát vették el a szerencsétlen spanyol néptől.

A hivatalos spanyol táviratok eddigéig úgy tüntették föl az ország helyzetét, mintha ott semmi sem zavarná a nyugalmat és a békéjüket csak úgy folyának tovább a sennyrok és aennorok jelenlétében, mint a mikor meg seha sem szállt le a nap a spanyol birodalom területén. Az a királyi dekrétum, a mely az alkotmányt felfüggesztette, a leghatalmasabb czafolata minden eddigi czafolatnak.

Spanyolországban a forradalom fenyeget. Don Carlos próklamációját minden pillanattal várják. Rendkívüli események készülnek és ezért szükségessé válik radikális intézkedések. Lehet, hogy korai még a hír, a mely szerint a prágai Hadsinban már készítik Mária Krisztina regenskirályné lakosztályát, de tagadhatatlan, hogy a veszedelmet, a mely Spanyolországot gyarmatainak alig feltartóztatható elvesztésével éri, a bevillogás, a minden pillanattal kitörni készülő forradalom számszorta fokozza.

A köztársasági- és a karlista-párt csak lesi a pillanatot, a mikor a monarchián megszoztóhatnak. A spanyol generálisok mindig készek arra, hogy a zavarosban halásszanak. Nyílt titok, hogy Weyler tábornok Don Carlosnak az eszköze. A kormány ezért kénytelen nemcsak a külső, de a belső ellenség ellen is allast foglalni.

Sagasta nagyon vágyik már a békére, igyekezetet azonban megbenfjék a fuvrongók, az elégedetlenek. Ezért kell megrendszabályozni a belső ellenségeket. Az alkotmány felfüggesztése a békekötés bevezetése.

Washington jul. 17. Shafter tábornok értesítette a hadügyminiszteriumot, hogy a spanyolok vasánap reggel 9 órakor kivonulnak Santiagóból. Mint hadifoglyokat elszállítják, őket es azután kitűzik Santiagóra az amerikai lobogót.

Madrid, jul. 17. A Fabra ügynökség jelentti, hogy Santiago de Cuba átadásáról mind

ez idig hivatalos jelentés nem érkezett és a miniszterek úgy vélekednek, hogy habár az átadás iránt tárgyalások folytak, az amerikaiak tulköveteléseit következtében azok meddők maradtak.

Washington, jul. 17. Tegnap a fehér házban haditanácsot tartottak, amelyen Kinley és az összes admirálisok részt vettek általában az a nézet ural odott, hogy legfőbb ideje Pourtoricót és Watson hajórajja által a spanyol kikötőket megtámadni. Végleges határozatra nem kerül,

San Francisco, jul. 17. Hondolából az a hír erkezik, hogy Montesej kapitány elálta magát a Karolinák térképével és azt hiszik, hogy utjában ezeket a szigeteket elfoglalni szándék-zik.

Madrid, jul. 17. A napitapok szerkesztő cenzura ügyében a főkapitánynyal tárgyaltak. Purtoricói tavirat szerint 150 láda töltény explodált 14 tüzérkatonára meghalt, sokan meg sebesültek.

Tanger, jul. 14. Hír szerint Watson hajórajja kedden ide erkezik.

Washington, jul. 17. Santiago megadta magát, a n. 4 a hadügyminiszter pilotájának falragaszok adtak tudtára a lako-ságnak. Le-
kesedés leirhatatlan.

Washington, jul. 17. Toral szerint 24000 spanyol katonát fognak ár amerikaiak hazai szállítani.

Az özvegy.

A »Figaro« ma érkezett számában Francisque Sarcey elmond egy mulatságos történetet, amelyet egy francia mairetól hallott. Az apró-ág most aktuális, mert Franciaországban mozgalom indult meg, hogy a házasságok kötésénél divó hivatalos írka firkat egyszerűsítsék.

Harmincz évvel ezelőtt egy Bongars nevű uriember élt egy vidéki városkában. Egy szép napon megnősült, de felesége csakhamar ott hagyta és elment Parisba. A szajn-pari Babylonban vigan élt és ismerősei előtt úgy szerepelt, mint özvegy. Mikor meghalt, a halálozások könyvébe is özvegynek írták be.

A szép »özvegy«, mikor még kisvárosi asszony volt és ferje oldala mellett élt, egy fiugyermeknek adott életet. A csapodár asszony, mint mondtuk, Parisban fiatalon beré-
gezte vdam földi pályáját, a fiu pedig küzbten megnőtt. Férfi lett belőle és nő-üni készült. Mikor jelentkezett ez anyakönyvvezetónél, ott azt mondták neki hogy hozza el anyjának halotti bizonyítványát.

Nehany hét mulva Parisból megérkezett a hivatalos irat, mely igazolja, hogy madame Bongars — családi állapotára nézve özvegy — ott akkor meg akkor meghalt. A fiatal Bongars erre edesatyjával együtt elment az anyakönyvvezetői hivatalba és ott fölmutatta a halotti bizonyítványt.

— Helyez, mondá a marie, ez rendtlen van, de hozza el kérem, a boldogult edesatyja halotti bizonyítványát is.

— Bocsnat urem, felelt erre a völegény edesatyám el sőt itt van velem és beleegyezését adja házasságomhoz.

— De hogy mondhatja azt, szót ismét a maire, hogy edesatyja beleegyeznek, mikor meghalt.

Erre azonban már az öreg Bongars is megszólalt:

— Már hogy haltam volna meg mikor itt vagyok és amikor ismer engem az egész város és ő is, maire ur!

— Sajnálom, válaszolt a maire, ön lehetetlen dolgot kíván tőlem. Egy asszony csak abban ez esetben özvegy, ha férje meghalt. Nem adhatom össze a fiát, ha csak nem hozza el nekem az ön halotti bizonyítványát.

— De hogy bizonyítsunk valamit a mit nem lehet bizonyítani.

— Akkor tessék írni Parisba hogy ott hitelesen állapítsák meg, hogy ön él és hogy felesége nem volt özvegy.

— De uram könyörgött a fiatal Bongars a menyasszonyom és a násznép már türelmetlenül várja az egybekelest.

— Tessék csak Párisba írni!

Es hetek multak el a nélkül, hogy Párisból a kívánt irat megérkezett volna. Ön tudja: fejezte be Sarcey ismerőse az elbeszélését hogy vidékünkön milyen erkölcsök uralkodnak. A fiatal Bongars megesküdt szive vála-zottjával, mint Szaffi a »zigánybáró«-ban. Tanuja volt »két gölya mely kelepel...«

A vasálarczu ember.

Megünnepelte Páris és egész Franciaország a Bastille bevételeének százkilenczedik évfordulóját. A Bastillevel kapcsolatban főként egy nevet emlegettek mindenkori: a vasálarczu emberét. »Le masque de fer«-nek hívták azt a szerencsétlen foglyot, akit 1698. szeptember 18-ikán a Bastilleba bevitték és aki ott 1703. november 19-ikén befejezte szomorú földi pályáját. Fogságának egész tartama alatt arcát nem látta senki, sem foglyársai, sem a börtönőrök.

Ki volt ez a fogoly a vasálarczuval?

Szines legendák képződtek két évszázadon át e titokzatos férfiúról és csak legujabban derítették ki valódi kilétét. A legmerészebb hypothesisokkal maga Voltaire szolgált. Azt állította, hogy a vasálarczu ember XIV. Lajos testvére és a nagykirály anyjának áldozata volt. Mikor bevitték a Bastilleba, kísérőinek meghagyták, hogy az első mozdulatra, a melylyel le merné venni álarczát, nyomban löjjék le. Voltaire ezt a »Le siècle de Louis XIV.« című művében írja meg. Rejtett célzatsai roppant feltűnést keltettek. Ettől fölbátorítva »Questions sur l'Encyclopédie« című művében a misztikus fogolyról már nyíltan írja, hogy az XIV. Lajos anyjának és Mazarin bibornoknak gyermeke volt.

Meg messzebbre ment el Richelieu herceg, Valois kisasszonynak, az orleansi uralkodó herceg leányának kedvese. Emlékiratában ugyancs a következőket írja: XIV. Lajos dalban született. Ugyanazon az estén nyolcz óraker, mialatt XIII. Lajos király vacsoránál ült, a királyné egy másik fiúgyermeknek adott életet, akit rögtön eltávolítottak, nehogy később bonyolult viták fejlődjenek a trónörökös kérdésére nézve.

Richelieu után báró Gleichen azt az állítást kockáztatja, hogy a vasálarczu ember volt Franciaország igazi trónörököse. XIII. Lajos halála után helyébe becsempeztek a királyné és Mazarin természetes fiát. Ennek a fejtegetésnek világos volt a célja. Kétségesse akarták vele tenai a XIII. Lajos óta uralkodó Bourbonok törvényességét.

Az első császárság idejében megjelent egy röpirat, a mely a fenti kombinációt tovább fűzte. Ott az van eimondva, hogy a vasálarczu ember, vagyis az igazi trónörökös Szent-Margit szigetén volt internálva. Száműzete-ében feleségül vette egyik órének leányát és e házasságból egy fiúgyermek született. A kicsikét Corsica szigetére adták dajkába, hozzátéve, hogy jó helyről jön, ami olaszul úgy hangzik, hogy buona parte. Ebből a gyermekből származott aztán Napoleon Bonaparte, a francziák későbbi császára. Ezt a mesét, akármilyen keptelen volt is, sokan elhitték.

Halljuk csak, mit ír erről a kérdésről 1885-ben Anatole Loquin. Ime: »Mentől jobban gondolkodom, annál világosabb lesz előttem, hogy a vasálarczu nem lehet más, mint Poquin de Molière. Így boszulták meg magukat rajta a jezsuiták a »Tartuffe«-ért. — Loquin ezt a legkomolyabban írja, bár mindenki tudja, hogy Molière a Comédie Française színpadán szélhűdés érte es kevéssel azután lakásán meghalt.

Különböző tudósok különböző alakban látták a vasálarczu embert. Volt, aki kémnek mondta, más ismét mérgekeverőnek, örült jakobinunak, felség-értőnek stb.

Mindezeket a feltevéseket az újabb kutatás halomra döntötte. Funck-Brenano párisi történetíró kétségbevonhatatlan okiratok segítségével kiderítette, hogy a vasálarczu ember az olasz gróf Mattioli Hercule Antoine, IV.

Károly mantuai herceg minisztere volt. Miután hazáját eladta XIV. Lajosnak, utóbb magát a francia királyt is elarulta a bécsi, madridi és turini udvaroknál. XIV. Lajos Mattiolit elfogatta és börtönbe vetette. Ez az olasz gróf volt a vasálarczu ember.

(O. H.)

Nyilt-tér.

A legjobb és legerésztesebb
ÜDÍTŐ-ITAL
mely mint asztali ital különösen kedvelt és borral, cognaccal vagy növényi szörpökkel vegyítve kitűnő iszivegyüléket ad: a

MATTONI-FELD
GISSHÜBLER
Spanyol-Ital

Állítja a szomját, hűsít és felhűsít egyaránt. A legjobb szer a nyári hőség tikkasztó hatásá ellen.

Utolérhetetlen.

Utolérhetetlen.

„Stefánia“

Legjobb ingarendű **vetőgép**, mindenféle **merítő kerek** vagy **kanál nélkül**, mindennemű mag vethető a nélkül, hogy a gépen bármiféle változás eszközlése szükséges volna, úgy hegyes, mint sík talajon kitűnően megfelel.

Ajánlom továbbá általánosan elismert

Hungaria és Pátria

merítő kerekes

vetőgépeimet, ekéket, boronát,

és minden bármely más néven levezendő saját gyártmányu **gazdasági vetőgépeimet.**

Számos elismerő levél, nálam eredetiben megtekinthető.

Részletes árjegyzékkel és árajánlatokkal készséggel szolgálok bérmentve.

Reissenzahn Ant.

gazdasági gépgyár vas és fémöntőde.

Budapest, VI. Eötvös-utca 38. sz.

Alapított
1806 évben.

„ROCK“

Alapított
1806 évben.

Londoni életbiztosító-társaság

Biztosítéki alap	72 millió korona
Részvénytőke	24 millió korona
A »Rock« utolsó évi díjbevétele volt és felosztott a biztosítottak között	20.214.984 korona
nyereményrész	6.065.904 korona
így a díjbevétele 30%-a fordított nyereményosztalékra.	

Jutányos díjtételek.

Debreczeni képviselőség:

Debreczeni Ipar- és Kereskedelmi Bank,

a hol minden felvilágosítás kapható.

STÄHEL és LENNER Budapest,

Trieur- és lemezlyukasztó-gyár.

Gyár: Katona József-utca 8. sz., Margithid és nyugoti pályaudvar közt.

Ajánljuk az általunk gyártott legjobb minőségű:

Trieurök: a konkoly és búkkönynek a buza, árpa vagy rozs közül kiválasztására.

Trieurök: a zabnak vagy árpának a buza közül és a gömbölyü magvak kiválasztására.

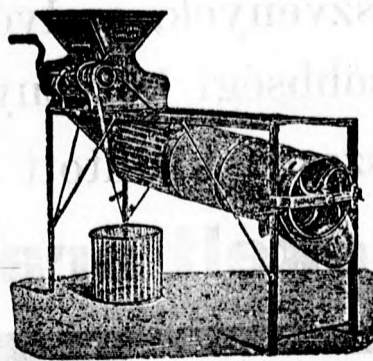
Lencsetisztító és osztályozó trieurök: az árpa kiválasztására és a lencse osztályozására.

Osztályozó-Trieurök.

Szabadalmazott Trieur és osztályozógépek

minden gabonafaj tisztítására és tetszés szerinti osztályozására. — Elvállalunk Gutjahr és Müller, illetve Mayer rendszerű trieurök cse-

mentve minden gabonafaj tisztítására és tetszés szerinti osztályozására. — Elvállalunk Gutjahr és Müller, illetve Mayer rendszerű trieurök cse-

kély költséggel a trieur beküldése mellett ezen szabadalmazott trieurökhé átalakítását.

Malom-Trieurhengerek vagy burkolatai.

Lyukasztott vagy hasított lemezek tetszés szerinti nagyságban ipari vagy gazdasági célokra.

Arjegyzékek vagy mintakönyvek ingyen és bérmentve küldetnek.

Üzleti könyvek nagy raktára.

HOFFMANN és KRONOVITZ

KÖNYVNYOMDÁJA

DEBRECZEN, a főpostával szemben.

Ajánljuk:

nyomtatványok elkészítésére

kereskedők, gyárosok és iparosok részére.

Levélpapír czégnomással

1000 drb. 3 fnt 50 krtól feljebb.

Levélborték czégnomással

1000 drb. 2 frittól feljebb.

Monogrammal ellátott

Lakadalmi és béli meghívók.

Eljegyzési kártyák

nagyon olcsón.

Névjegyek

Tánczrendek

Számlák

Jegyzékek

Üzletjegyek

Körlevelek

Árjegyzékek

Műsorok

Zárszámadások

Évi jelentések

Dombornyomásu galvanizált remek

reklam falragaszok.

Pinczérszámlák, bor és sörczimkék.

Menu kártyák a legdiszesebb kivitelben.

Regények, elbeszélések, költemények.

Tudományos és szakmunkák előállítása.

Rovatos ivenk, tabellák.

Részvények, szelvények.

Elsőbbségi kötvények, értékpapírok.

Diszesen kiállított étlapok.

igen mérsékelt árak mellett.

Ruggyanta bélyegzők igen olcsón.